

Sanat Eğitiminde Kavramsal Yaklaşımlar: Resim-İş Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Kavramsal Sanat Deneyimleri ve Algıları

Conceptual Approaches in Art Education: Conceptual Art Experiences and Perceptions of Art Education Students

İsmail Eyüpoğlu¹

¹Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, ieyupoglu@bartin.edu.tr,
(<https://orcid.org/0000-0003-0705-6106>)

Geliş Tarihi: 16.08.2024

Kabul Tarihi: 12.11.2024

ÖZ

Bu araştırma, görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin kavramsal sanata yönelik bakış açılarını değerlendirmek ve gerçekleştirdikleri kavramsal sanat uygulamalarıyla ilgili deneyimlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitede Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı'nın dördüncü sınıf düzeyinde öğrenim gören 24 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilen bu çalışmada, gözlemler, eser tanıtım formları ve yarı yapılandırılmış odak grup görüşmeleri yoluyla veri toplanmış; bu veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kavramsal sanatın öğretmen adayları üzerinde olumlu etkiler yarattığı ve sanatsal bakış açılarında önemli değişikliklere neden olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, öğrencilerin alışkın oldukları araç ve gereçlerin dışında farklı malzemeler kullanmaları, onlara önemli bir deneyim ve öğrenme fırsatı sunmaktadır. Araştırma sonuçları ayrıca, öğretmen adaylarının daha erken yıllarda çağdaş sanat uygulamalarıyla tanışmalarının, sanatsal becerilerini ve özgüvenlerini artırmalarına ve sanatta daha yenilikçi ve özgün yaklaşımlar geliştirmelerine katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak, sanat eğitimi veren kurumların eğitim-öğretim müfredatlarını çağın gereksinimlerine uygun olarak güncellemeleri ve çağdaş sanat derslerine daha fazla önem vererek bu dersleri uygulamalı çalışmalarla desteklemeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kavramsal sanat, çağdaş sanat, sanat eğitimi.

ABSTRACT

This research was conducted to evaluate the perceptions of students receiving visual arts education towards conceptual art and to determine their experiences related to the conceptual art practices they have carried out. The study group consists of 24 students in the fourth year of the Arts and Crafts Teaching Undergraduate Program at a state university in the Western Black Sea Region. In this study qualitative study which was carried out with the phenomenology design, data were collected through observations, artwork presentation forms, and semi-structured focus group interviews, and these data were analyzed using the content analysis method. According to the research results, it was observed that conceptual art had positive effects on teacher candidates and caused significant changes in their artistic perspectives. In addition, the use of different materials outside the tools and equipment they are accustomed to provided them with significant experiences and learning opportunities. The research results also revealed that introducing teacher candidates to contemporary art practices at earlier stages can contribute to enhancing their artistic skills and self-confidence and to developing more innovative and original approaches in art. Based on these results, it is recommended that institutions providing art education update their curricula in line with contemporary requirements and place greater emphasis on contemporary art courses, supporting these courses with practical studies.

Keywords: Conceptual art, contemporary art, art education

GİRİŞ

Sanatın binlerce yıllık tarihinde belki de en büyük değişim 20. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan sanat hareketleriyle gerçekleşmiştir. Empresyonizmin öncülük ettiği bu “sanat devrimi”, sanatçıların temsil kaygısından uzaklaşarak sanatsal reformlar gerçekleştirdiği yeni bir dönemi ifade eder. Bu süreçte sanatçılar, geleneksel teknikleri ve konuları sorgulayıp yeni ifade biçimleri ve anlayışlar keşfetmişlerdir (Gombrich, 2007). Bu keşifler içerisinde en önemlilerden birinin “Kavramsal Sanat” hareketi olduğu rahatlıkla söylenebilir. 1960'larda popülerlik kazanan bir sanat hareketi olan kavramsal sanat, en basit tanımla fiziksel formdan ziyade sanatçının aktarmak istediği fikir veya kavram üzerine odaklanan sanat hareketidir (Antmen, 2016; Goldie & Schellekens, 2009; Koca, 2017). Bu sanat akımı, sanat eserinin ne olduğuna dair geleneksel anlayışları sorgular ve izleyiciyi eserin ardındaki düşünceyi anlamaya davet eder. Kavramsal sanatçılar, sanat eserinin maddi varlığına değil, aktardıkları kavramlara odaklanırlar. Başka bir deyişle kavramsal sanatta “fiziksel bir araç yoktur, araç fikirdir” (Cray, 2014, s. 235).

Kavramsal sanatın düşünsel temelleri, Duchamp'ın 1910'larda ortaya attığı “hazır-nesne” kavramına ve özellikle 1917 tarihli “Çeşme” adlı yapıtının gündeme getirdiği sorulara dayandırılmaktadır. Duchamp'ın “Çeşme” adlı eseri, Mott Works adında bir dükkândan satın alınmış seri üretim bir pisuardır. Duchamp, bu pisuarı ters çevirip sahte bir isimle imzalamış ve onu New York'ta bir açık sanat sergisinde sergilenmesi için göndermiştir (Eş, 2022). Duchamp'ın bu eylemi, sanat olgusunu dönüştürmeye yönelik yeni bir öneri olarak, 20. yüzyıl avangard ruhunun bir simgesi niteliğindedir. Marcel Duchamp, herhangi bir nesneyi ya da eylemi sanat olarak sunmasıyla yaratıcılık olgusunun tanımını değiştirmiş, sanatın geleneksel anlamda beceri ve yeteneğe dayanması gerektiği yolundaki inançları, sanatsal beğeniye şekillendiren etkenleri sorgulayarak düşünsel deneyimin önem kazanmasına öncelik etmiştir (Antmen, 2016). Duchamp'ın ardından “kavramsal sanat” olarak nitelendirilebilecek pek çok eser ortaya konulmuş olsa da akımın net bir şekilde tanımlanması minimalist sanatçı Sol LeWitt ile birlikte gerçekleşmiştir. Kavramsal sanat hareketinin önde gelen temsilcilerinden biri olarak kabul edilen LeWitt'in kendi yapıtlarının kavramsal olduğunu vurgulamak için 1967 yılında yazdığı “Kavramsal Sanat Üzerine Paragraflar” yazısı, bu türdeki sanat eserlerinin “kavramsal sanat” başlığı altında toplanmasına neden olmuştur. LeWitt yazısında düşünceyi, kavramsal sanatta yapıtın en önemli unsuru olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre sanat yapıtının nasıl görüldüğü pek de önemli değildir (LeWitt, 1967). “Kavramsal sanatın mantıksal, gerçekçi ya da estetik açıdan ‘hoş’ olması gerekmez” (Lewis, 2001, s. 108). Bu yönüyle geleneksel sanatı benimseyen sanat çevreleri tarafından eleştiriye uğrayan kavramsal sanatta sanatçının amacı, izleyicinin zihinsel ilgisini çekmek ve onu düşünsel bir sürece dahil etmektir.

Kavramsal sanatta, malzemenin ve tekniğin önemi yoktur. Sanat eseri, fiziksel varlığından çok, taşıdığı anlam ve mesaj ile ön plana çıkar. Her malzeme, düşünce ile yönlendirilerek sanat nesnesine dönüştürülebilir. Sanatçı, kimi zaman yaptıklarını yazarak, yaşayarak, kimi zaman kendi bedenini kullanarak veya araziye, sokak duvarlarını, hazır nesnelere düzenleyerek sanatını icra edebilir (Alp, 2013; Bulut, 2018). Bu yaklaşım, sanatçının yaratıcılığını ve ifade yöntemlerini genişleterek sanatın sınırlarını aşmasına olanak tanır. Örneğin, Joseph Kosuth'un kavramsal sanatın başat eserlerinde biri olarak kabul edilen “One and Three Chairs” adlı eseri, bir sandalye, sandalyenin fotoğrafı ve sandalyenin sözlük tanımından oluşmaktadır (Şekil 1). Kosuth'a göre, “dil yoksa sanat da yoktur”. Bu nedenle, sanatın söylemsel ve ifadesel yönünü vurgulamak amacıyla eserlerinde dili ve metni sıklıkla kullanmış ve böylece görsel algıdan dile, dilden kavrama uzanan zihinsel süreçlerin ardındaki dinamikleri inceleme ve harekete geçirme imkânı elde etmiştir (Antmen, 2016, s. 195). Kosuth'un “One and Three Chairs” adlı eseri, izleyiciye bir yandan sanat nesnesinin ne olduğu ve nasıl algılandığına dair derin düşünceler sunarken bir yandan da yalnızca bir sanat nesnesini görmeye değil, aynı zamanda o obje üzerine düşünmeye ve anlamını sorgulamaya davet eder (Jorge, 2023). İzleyiciye sunulan bu düşünce, bir nesnenin farklı temsil biçimlerinin ve tanımının nasıl bir araya geldiğini sorgulatmaktadır (Tarlakazan & Tarlakazan,

2024). Bu yaklaşım bir bakıma Platon'un "gerçek, taklit ve temsil" önermelerine gönderme niteliğindedir (Koca, 2017).

Kosuth örneğinde de görülebileceği gibi, kavramsal sanatçılar sanat eserini yalnızca fiziksel nesnelere aracılığıyla sunmak yerine dil, yazı, fotoğraf, video ve performans gibi farklı medya ve formatlardan yararlanabilirler (Tarlakazan & Tarlakazan, 2024). Bu çeşitliliğe bir diğer örnek ise kavramsal sanatın alt dallarından biri olarak kabul edilen performans sanatında sanatçıların bedenlerini ve performanslarını izleyiciyle doğrudan bir bağ kurmak için bir araç olarak kullanmalarıdır. Örneğin, Marina Abramović'in "The Artist is Present" adlı performansı, sanatçı ile izleyici arasında sessiz bir diyalog oluşturarak izleyiciyi, sanatın sadece izlenen değil, aynı zamanda yaşanan bir deneyim olduğu fikri üzerine düşünmeye davet etmektedir (Uçar, 2023) (Şekil 2).

Şekil 1

Joseph Kosuth, "One and Three Chairs", 1965 (Kosuth, 2024).

Şekil 2

Marina Abramović, "The Artist is Present", 2009 (Abramović, 2024).

Kavramsal sanatın bu ve benzeri pek çok örneği, bu akımın sanat tarihinde önemli bir yer edinmesine ve günümüzde de etkili bir sanat hareketi olarak varlığını sürdürmesine katkı sağlamıştır. Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere, sanat zamanla kabuk değiştirerek yeni formlara evrilmiştir. Bu dönüşüm ise beraberinde sanat eğitiminin de bu değişime ayak uydurmasını zorunlu kılmıştır. Sanat eğitimi, sadece geleneksel tekniklerin öğretimiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda yaratıcılığın geliştirilmesi ve bireylerin hayatın her alanında farklı düşünme becerilerini kazanmaları açısından da büyük bir öneme sahiptir (Nğern, 2016). Bu eğitim, bireylerin estetik duyarlılıklarını artırırken, eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmelerine de

önemli katkılar sağlar (San, 2010; Artut, 2013). Bu açıdan, 21. yüzyılın gereklilikleri doğrultusunda, çağdaş sanat akımlarının önemi giderek artmaktadır. Özellikle kavramsal sanat hareketi, sanatın kalıplaşmış sınırlarını aşarak, fikirlerin ve kavramların derinlemesine keşfedilmesine olanak tanıyan bir alan olarak dikkat çekmektedir.

Kavramsal sanat eğitimi, sanatın geleneksel işlevlerinden farklı olarak estetik veya duygusal tepkileri öne çıkarmak yerine zihinsel keşifleri teşvik eden bir yaklaşımı benimser (Bremmer vd., 2021). Öğrenciler, kavramsal sanat eğitimi sayesinde sanatın geleneksel sınırlarını zorlayarak ve yenilikçi çözümler üreterek yaratıcılıklarını geliştirme fırsatı bulabilirler (Tanyel Başar & İnce 2019). Bu süreç, öğrencilerin anlaşılması güç olarak değerlendirilebilecek çağdaş sanat eserlerine bakış açılarını değiştirir ve onların, bu eserleri anlama sürecine katkı sağlar (Ching, 2015). Bununla beraber kavramsal sanat, geleneksel sanat disiplinlerinin yanı sıra çeşitli disiplinlerle ilişkilendirilebilen disiplinlerarası bir sanat alanı olarak da öne çıkmaktadır (Bulut, 2014). Kavramsal sanatın bu özelliği, disiplinlerarası eğitimin önem kazandığı günümüzde, sanatın farklı alanlarla etkileşimi ve bu etkileşimin pedagojik süreçlere katkısı açısından da önem taşımaktadır. Kavramsal sanat eğitimi, öğrencilere sanat pratiğinde çok yönlü düşünme ve yaratıcılık geliştirme fırsatı sunarak, sanat eserlerini oluşturma ve yorumlama süreçlerinde disiplinlerarası bakış açıları kazanmalarına imkân tanır. Bu sayede, öğrenciler sanatın evrensel dilini kullanarak bilgiyi entegre etme yetilerini güçlendirebilir ve eleştirel düşünme becerilerini derinleştirebilirler.

Toplumdaki bireylerin kendi kültüründeki sanatsal birikimlerini diğer ülkelerin sanat ürünleriyle birleştirebilmesi, değerlendirebilmesi, ilişki örüntüsü kurabilmesi ve bu örüntüyü kurabilmesi için yeterli sanatsal bilgiye sahip olması gerekmektedir (Yücetoker, 2014). Sanat okuryazarlığı olarak tanımlanabilecek bu yetinin kazandırılmasında sanat eğitimcilerine ve sanat eğitimi veren kurumlara önemli görevler düşmektedir (Özer, 2018; Ching, 2015). Bu bağlamda çağdaş sanat akımlarını bilen ve bu sanat türlerini içselleştirmiş sanat eğitimcileri, öğrencilere çağdaş sanatı anlatma ve öğretme konusunda daha başarılı olabilirler. Ancak Türkiye'deki görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren üniversitelerin programlarını incelendiğinde, genellikle geleneksel biçim ve tekniklere odaklanıldığı, günümüz sanatına uygun derslerin ise sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Bulut, 2014; Tanyel Başar & İnce, 2019). Bu bağlamda, YÖK tarafından eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde okutulmakta olan resim-iş öğretmenliği lisans programı, tüm üniversitelerde tek tip olması ve çağın gereksinimlerine uygun olması amacıyla 2018 yılında güncellenmiştir (YÖK, 2024). Ancak bu güncellemeye rağmen programda çağdaş sanat akımlarının öğretimini içeren “Çağdaş Sanat” adı altında 6. yarıyılıda yalnızca 2 saatlik tek bir teorik dersin bulunuyor olduğu görülmektedir. Bu durum hem dikkat çekici hem de çelişkili bir durumdur. Her ne kadar, üniversiteler kendi inisiyatifleri doğrultusunda yeni seçmeli dersler açarak bu konuda farklı eğitimler verebiliyor olsa da bu tür düzenlemelerin sınırlı kaldığı bilinmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar da bu derslerin çoğunlukla teorik odaklı ele alındığını ve kavramsal sanat uygulamalarının daha çok dersi veren öğretim elemanının inisiyatifi doğrultusunda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Bulut, 2014; Çalkuş, 2019).

Sanat eğitimi programlarının günümüzün hızla değişen ve karmaşık dinamiklerine uyum sağlaması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, müfredatlarda yenilikçi sanat yaklaşımlarına daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Özellikle kavramsal sanat gibi çağdaş sanat anlayışlarının sanat eğitiminde derinlemesine işlenmesi ve uygulamaların yapılması, öğretmen adaylarının sanatın doğasını ve amacını sorgulayan bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayabilir. Bu noktadan hareketle bu araştırmada, görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin kavramsal sanata yönelik bakış açılarının değerlendirilmesi ve gerçekleştirilen kavramsal sanat uygulamalarıyla ilgili deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının yaptıkları kavramsal sanat çalışmalarının teknik ve tematik içerikleri nelerdir?

2. Öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarına dair deneyimleri nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarına dair düşünceleri nelerdir?

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji, en temel haliyle, bir grubun belirli bir olguya ilişkin yaşanmış deneyimlerini inceleyen ve kaynağını felsefe ve psikolojiden alan araştırma türüdür (Creswell, 2017; Merriam, 2018; Patton, 2018). Araştırmada fenomenoloji deseninin tercih edilme nedeni, görsel sanatlar öğretmeni adaylarının kavramsal sanat uygulamaları hakkındaki deneyim ve düşüncelerini derinlemesine incelemek ve bu deneyimleri detaylı bir şekilde ortaya koymaktır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitede resim-iş öğretmenliği lisans programı son sınıfta okuyan 6'sı erkek, 18'i kadın olmak üzere toplam 24 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu kapsamda, eğitim hayatları süresince edindikleri bilgi birikimi düşünülerek lisans eğitiminin sonuna gelmiş resim-iş eğitimi programı 4. Sınıf öğrencileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi çeşitli veri toplama yöntemleri kullanılmaktadır. Araştırmalarda, bu yöntemlerden yalnız biri kullanılabileceği gibi, araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğinin artırılması için birkaç yöntemin birlikte kullanılması da mümkündür (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu kapsamda bu araştırmada, veri çeşitliliği sağlamak ve sonuçların geçerliliğini artırmak amacıyla yapılandırılmamış gözlemler, eser tanıtım formları ve yarı yapılandırılmış odak grup görüşmeleriyle veri toplanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi, görüşmenin ana hatlarının belirlenebilmesi amacıyla önceden hazırlanan çeşitli sorulardan oluşan ancak görüşmenin seyrine göre soruların farklılaştırılabildiği veya ilave sorular ile görüşmenin derinleştirilebildiği veri toplama yöntemidir (Glesne, 2020). Bu amaçla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgilerinin elde edilmesini amaçlayan sorular yer alırken, ikinci bölümde kavramsal sanat ve uygulamalar hakkındaki deneyim ve düşünceleri ortaya çıkarmayı amaçlayan dört açık uçlu soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise etkinlik hakkında genel bir değerlendirme yapılmakta ve teşekkürler iletilmektedir. Görüşme formunun oluşturulma sürecinde, kavramsal sanat üzerine yapılan araştırmalar incelenmiş, etkinlik sürecindeki gözlemler dikkate alınmış ve açıklığa kavuşturulması gereken konular üzerinde durulmuştur. Bu süreçte, etkinliğe dair düşüncelerin derinlemesine değerlendirilmesini sağlamak amacıyla sorular hazırlanmış ve taslak görüşme formu oluşturulmuştur. Taslak form, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenerek son haline getirilmiştir.

Ayrıca, uygulama sürecinin sonunda katılımcılardan alınan eser tanıtım formları, grupların ortaya koydukları eserlerin anlaşılmasına ve süreçte yaşanan durumların belirlenmesine katkı sağlamıştır. Bu formlar, eserlerin oluşturulma sürecine dair fotoğrafları, bu sürece dair düşünceleri ve eser manifestolarını içermektedir. Bununla birlikte araştırmacı tarafından yapılan yapılandırılmamış gözlemler de araştırma sürecinin değerlendirilmesine yardımcı olmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilen altı haftalık bir uygulama süreci boyunca toplanmıştır. Bu süreç kapsamında, ilk hafta araştırmacı tarafından kavramsal sanat üzerine bir sunum yapılmış ve çeşitli kavramsal sanat örnekleri gösterilerek öğrencilere bu konuda bilgilendirme yapılmıştır. Ardından, katılımcılardan dörder kişilik gruplar oluşturmaları ve gerçekleştirecekleri çalışmalar için araştırma yaparak ertesi hafta çeşitli fikirlerle gelmeleri istenmiştir. İkinci hafta, gruplar tarafından önerilen fikirler grup üyeleri ve araştırmacı ile birlikte değerlendirilmiş ve uygulanabilir olanlar beyin fırtınası yoluyla geliştirilmiştir. Bu süreç sonrasında her grup, bir fikir üzerinde yoğunlaşarak bu fikrin nasıl uygulanacağını ve manifestosunu tartışmıştır. Üçüncü ve beşinci haftalar arasında gruplar, uygulamak istedikleri fikirler üzerinde çalışmaya başlamıştır. Uygulama süreci boyunca, teknik desteğe ihtiyaç duydukları anlarda araştırmacı destek sağlayarak sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Altıncı haftada, tamamlanan çalışmalar atölye ortamında sergilenmiş ve tüm katılımcılarla birlikte değerlendirilmiştir. Grup üyeleri, hayata geçirdikleri çalışmanın amacı ve uygulama süreci hakkında bilgilendirmeler yapmıştır. Araştırmanın uygulama sürecinin tamamlanmasının ardından, uygulamaya katılan öğrencilerle gruplar halinde görüşmeler yapılarak, uygulama sürecine dair deneyim ve düşünceleri elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma sonunda gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri yoluyla elde edilen veriler ve eser tanıtım formları içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Patton (2018), içerik analizini hacimli nitel verinin temel tutarlılıklarının ve anlamlarının belirlenmesine yönelik veri indirgeme ve anlamlandırma çabası olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Yıldırım ve Şimşek (2011), “içerik analizinde temel amacın, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak” olduğunu ifade etmektedir. Bu kapsamda ilk olarak görüşme kayıtları transkript edilerek analiz edilecek veri seti oluşturulmuştur. Elde edilen veriler, araştırma sonuçlarının güvenilirliğinin artırılması amacıyla iki farklı araştırmacı tarafından farklı zaman ve farklı yerlerde analiz edilmiştir. Analiz sürecinin ardından veriler bir araya getirilerek tema ve kodlara ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarının güvenilirliğinin kontrolü için Miles ve Huberman’ın (2015) kodlayıcılar arası güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılmıştır. Miles ve Huberman’a göre nitel araştırmalarda güvenilirlikten bahsedebilmek için kodlayıcılar arasındaki görüş birliğinin en az %80 olması gereklidir. Bu bağlamda, araştırmacılar arasındaki görüş birliği %89 olarak belirlenmiştir. Görüş birliği yüzdesine dayanarak araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen kodlamanın güvenilir olduğu kabul edilebilir.

2.6. Etik

Bu araştırmada katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılmış ve tüm araştırma süreci etik ilkeler göz önünde bulundurularak yürütülmüştür. Bu kapsamda, ele alınan araştırma için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’ndan 2024-SBB-0589 numaralı etik kurul onayı alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın uygulama sürecindeki gözlemler, odak grup görüşmeleri ve eser tanıtım formlarından elde edilen veriler, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

3.1. Öğretmen adaylarının yaptıkları kavramsal sanat çalışmalarının teknik ve tematik içerikleri nelerdir?

Araştırmanın birinci alt problemi, “Öğretmen adaylarının yaptıkları kavramsal sanat çalışmalarının teknik ve tematik içerikleri nelerdir?” sorusuyla ifade edilmiştir. Bu kapsamda, öğretmen adaylarının ürettikleri kavramsal sanat çalışmaları, içerik ve teknik açıdan eser tanıtım formları, eser manifestoları ve gözlem notları doğrultusunda detaylı bir şekilde incelenmiştir. Eserlere ait bu incelemeler aşağıda verilmiştir.

3.1.1. “Burjuvanın Gölgesindeki Proletarya”

Grup 1 üyeleri tarafından ortaya konulan kavramsal sanat çalışması “Burjuvanın Gölgesindeki Proletarya” adını taşımaktadır. Bu eser, piramit şeklinde düzenlenmiş bir ayakkabı yığınınından oluşmaktadır. Piramidin en tepesinde, parlak kırmızı bir kadın ayakkabısı, beyaz bir platform üzerinde, adeta ışıltılı bir vitrindeymişçesine sergilenmektedir. Piramidin altına doğru kademe kademe yığılan, eski ve yıpranmış ayakkabılar bulunmaktadır. Bu ayakkabılar, kir, toz ve toprak içerisindedir. Kompozisyon izleyicide, bir ayakkabı çekilse piramit çökecek izlenimi uyandırmaktadır.

Şekil 3

Grup 1'e Ait Kavramsal Sanat Çalışması “Burjuvanın Gölgesindeki Proletarya”

Grup 1 üyeleri tarafından ortaya konulan bu eser, sosyal adaletsizlik ve sınıf farklılıklarının görsel bir metaforunu sunarak, izleyicilerde derin düşünceler uyandırmayı ve toplumsal farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Eserin amacı, toplumsal yapı içindeki derin uçurumları gözler önüne sererek, izleyicilerin bu adaletsizlikleri sorgulamasını sağlamaktır. Eser manifestosunda, insanların doğduğu sınıfı seçemeyeceği ancak toplumsal yapı içindeki derin uçurum ile yaşamaya mahkûm oldukları vurgulanmaktadır. Proletaryanın burjuvaziye hizmet etmek zorunda kalması, yaşamlarını sürdürebilmeleri için mecbur bırakıldıkları bir gerçektir. Ancak, burjuvazinin de işçi sınıfına olan bağımlılığı göz ardı edilmemelidir. İşçiler olmadan, burjuvazinin sahip olduğu yüksek yaşam standartlarını koruması mümkün değildir. Eserde, İşçi sınıfı, burjuvazinin üretim ve servet birikimini sürdürebilmesi için temel bir unsur olup, onların emek gücü olmadan burjuva sınıfının bu ayrıcalıklı yaşamlarını devam ettiremeyecekleri vurgulanmaktadır.

3.1.2. “Gıda Suçları”

Grup 2 üyeleri tarafından ortaya konulan kavramsal sanat çalışması “Gıda Suçları” ismini taşımaktadır. Eserde, siyah bir kumaş ile örtülen kaide üzerinde farklı boyutlarda üç bal kabağı görülmektedir. Bu bal kabaklarından biri kesik haldedir. Kesik olan bal kabağının içinden çok sayıda hap/ilaç dışarıya doğru taşmaktadır. Diğer bal kabaklarının üzerinde ise içerisi farklı renkte sıvılarla dolu olan çok sayıda enjektör saplıdır.

Şekil 4

Grup 2'e Ait Kavramsal Sanat Çalışması “Gıda Suçları”

Grup 1 üyeleri tarafından ortaya konulan eserin amacı, günümüzün önemli bir sorunu olan gıda sektöründeki sorunlara dikkat çekmek ve izleyicilerde bu konuda farkındalık oluşturmaktır. Eser, GDO'lu ürünlerin ve tarımda kullanılan kimyasalların gıda üzerindeki olumsuz etkilerini sembolik olarak göstererek, bu konuda toplumsal bir tartışma ve bilinç oluşturmaya hedefler. Ayrıca, gıda endüstrisindeki büyük firmaların tüketici sağlığı üzerindeki etkilerini ve doğal kaynakların tahribatını vurgulamak suretiyle, izleyicileri gıda alımları ve tüketim tercihleri konusunda daha bilinçli olmaya teşvik etmeyi amaçlar.

3.1.3. “Meta Esareti”

Grup 3 üyeleri tarafından oluşturulan kavramsal sanat çalışması “Meta Esareti” olarak isimlendirilmiştir. Eserde, gündelik ev kıyafetleri içerisinde ayakta duran plastik bir manken ve mankenin karşısında bir ses sistemi üzerinde duran bir tüplü televizyon dikkat çekmektedir. Mankenin sol eli görünmezken, sağ eli kablolardan oluşmuştur. Bu elden televizyonun ekranına doğru uzanan ışıklı tüller, mankenin ekran tarafından çekiliyor veya ona bağlı olduğu hissiyatını vermektedir. Bununla birlikte ses sisteminden çıkan sesler televizyonun açık olduğu izlenimini uyandırmaktadır.

Şekil 5

Grup 3'e Ait Kavramsal Sanat Çalışması “Meta Esareti”

Grup 3 üyeleri tarafından oluşturulan “Meta Esareti” adlı kavramsal sanat çalışmasının amacı, günümüzde teknolojinin insan yaşamı üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin tüketim odaklı bir toplum yaratma eğilimini eleştirmektir. Eser, teknolojinin insanları nasıl etkilediğini ve toplumsal dinamikleri nasıl değiştirdiğini görsel olarak sembolize ederken, izleyicilerde bu

konuda derin bir düşünce ve sorgulama süreci başlatmayı amaçlar. Manifestosunda da belirtildiği gibi, eser teknolojinin günlük yaşamımıza nasıl entegre olduğunu ve bu entegrasyonun bireyleri nasıl duyarsızlaştırdığını vurgulamakta, teknolojinin sadece bir araç olmaktan çıkıp, insanları yönlendiren tüketim ve kontrol mekanizması haline geldiğini eleştirmektedir. Aynı zamanda, teknolojinin kullanımının sınırlarının ve olası zararlarının altını çizerken, insanların teknoloji olmadan da nasıl mutlu olabileceklerini ve zamanlarını nasıl geçirebileceklerini sorgulamayı hedefler.

3.1.4. “*Senin Eserin*”

Grup 4 üyeleri tarafından ortaya konulan kavramsal sanat çalışması “*Senin Eserin*” adını taşımaktadır. Eserde, bir lavabonun çeşmesinden su gibi akan plastik atıklar dikkat çekmektedir. Bu atıklar, lavaboyu doldurmuş ve lavabodan taşar vaziyette temsil edilmiştir. Bununla birlikte akan çeşmenin arkasında bir ayna konumlandırılmıştır.

Şekil 6

Grup 4'e Ait Kavramsal Sanat Çalışması “*Senin Eserin*”

Grup 4 üyeleri tarafından ortaya konulan “*Senin Eserin*” adlı kavramsal sanat çalışmasının amacı, endüstriyel faaliyetlerin çevre üzerindeki yıkıcı etkilerini ve özellikle plastik atıkların su kaynaklarını nasıl kirlettiğini vurgulamaktır. Eser, bu kirliliğin doğrudan sonuçlarını, lavabodan taşan plastik atıklar aracılığıyla sembolik olarak gösterirken, izleyicilerde bu konuda derin bir farkındalık ve sorumluluk duygusu oluşturmayı hedefler. Sanat eseri bir ayna aracılığıyla izleyicilere kendi eylemlerinin ve tüketim alışkanlıklarının çevreye olan etkilerini göstermektedir. Bir nevi sorumluyu işaret etmektedir. Eser, plastik kullanımının ve su kirliliğinin küresel çapta nasıl bir tehdit oluşturduğunu vurgulayarak, bireylerin bu konuda daha bilinçli hareket etmelerini teşvik eder. Aynı zamanda, gelecek nesillere bırakılan çevresel tahribatın sorumluluğunu ve utancını hatırlatır.

3.1.5. “*Anomi Sonucu; Soyutlanma*”

Grup 5 üyeleri tarafından ortaya konulan kavramsal sanat çalışması “*Anomi Sonucu; Soyutlanma*” olarak isimlendirilmiştir. Eserde siyah bir fon üzerinde çizilmiş beyaz insan silüetleri dikkat çeker. Bu fonun önünde sandalyede oturan bir insan figürü görülmektedir. Bu figürün üzerinde siyah kıyafetler vardır. Figürün üzerindeki kapşonlu giysi, figürün yüzünü görünmeyecek şekilde örtmüştür. Figürün elleri bulunmamaktadır.

Şekil 7

Grup 5'e Ait Kavramsal Sanat Çalışması “Anomi Sonucu; Soyutlanma”

Anomi, toplumun bireyle olan sosyal bağının kopması olarak tanımlanmaktadır. Grup 5 üyeleri tarafından ortaya konulan “Anomi Sonucu; Soyutlanma” adlı kavramsal sanat çalışmasının amacı, toplumun birey üzerindeki baskıları ve normatif beklentilerini eleştirmek ve bireyin bu baskılardan dolayı yaşadığı soyutlanmayı görsel olarak sembolize etmektir. Manifestolarında belirttikleri gibi eser, toplumun yapı taşı olan bireyin her zaman toplumun normlarına uymak zorunda olmadığını ve bu uyumun her birey için gerekli olmadığını vurgular. Anomi kavramı üzerinden, toplumla uyumsuzluğun ve bu uyumsuzluğun bireyi nasıl soyutladığını anlatır. Figürün siyah kıyafetleri ve kapşonlu giysisi, bireyin kendini toplumdan izole ettiğini ve kimliğini gizlediğini simgeler. Figürün ellerinin olmaması ise iletişim eksikliğini ve toplumla bağ kuramama durumunu sembolize eder. Bu sanat eseri, izleyicilerde bireyin toplumsal normlara uyma baskısının altında nasıl ezildiğini ve bu durumun birey üzerindeki psikolojik etkilerini düşündürmeyi amaçlar. Aynı zamanda, anomiden kaynaklanan soyutlanmanın kişisel tercih olmadığını, bazen bireyin kendi isteği dışında toplum tarafından dışlanmasının nasıl bir yalnızlık ve izolasyon hissi yarattığını anlatarak, empati ve anlayış geliştirmeyi hedefler.

3.1.6. “Uyan!”

Grup 6 üyeleri tarafından ortaya konulan kavramsal sanat çalışması “Uyan!” ismini taşımaktadır. Eserde, üzerinde çeşitli renkler, şekiller ve yazılar olan metalik renkte bir fon görülmektedir. Bu fonun üzerinde İngilizce olarak “uyan” yazmakta ve bir plaka üzerine basılarak asılmış karekod görülmektedir. Bu fon bir spot ışıkla aydınlatılmıştır. Fonun önünde bir kıyafet askısına asılmış olan çeşitli monitör ve telefonlar görülmektedir. Bu ekranlarda karıncalanmış ve bozulmuş çeşitli görüntüler dönmektedir. Zeminde bir bilgisayar kasası, kablolar ve küçük bir ses sistemi bulunmaktadır. Bu ses sisteminde, ekrandakileri anımsatır şekilde parazitli sesler çalmaktadır. Eser, birçok teknolojik unsuru (monitörler, telefonlar, bilgisayar kasası, ses sistemi vb.) kullanarak görsel ve işitsel bir deneyim sunar. Duvarda duran karekodun taranmasıyla bu ekranlarda dönen görüntüler ve sesler izleyicinin telefonunda çalmaya başlamaktadır. Bu durum izleyicinin eser ile interaktif ilişki içerisinde girerek, eserin içine çekilmesine yol açmaktadır.

Şekil 8

Grup 6'ya Ait Kavramsal Sanat Çalışması “Uyan!”

Grup 6 üyeleri tarafından ortaya konulan “Uyan!” adlı kavramsal sanat çalışma, genç nesillerin teknolojiye olan aşırı bağımlılığı, bireysel kimliklerini keşfetme ve gerçek mutluluğu bulma süreçlerinde yaşadıkları zorlukları ve toplumsal baskıları eleştiren bir çağrı içermektedir. Manifesto, genç bireylerin günümüzde teknolojiyle olan ilişkilerinin derinlemesine sorgulanmasını teşvik eder. Z kuşağı gibi tanımlamalar üzerinden, bu neslin bireylerinin kendilerini nasıl tanımladıkları, neye değer verdikleri ve gerçek anlamda mutluluğu nasıl bulacakları konularında düşünmeleri gerektiğini vurgular. Ayrıca, bu neslin sadece maddi şeylerle tatmin olmaya çalıştığı, başkalarının duygularını önemsemediği ve bencil bir yapıda yetiştirildiği iddialarını ortaya koyar. Eserin amacı, izleyiciyi teknolojinin bağımlılık yaratan etkilerinden kurtulmaya ve gerçek anlamda kendini keşfetmeye, toplumsal normlara karşı sorgulayıcı olmaya teşvik etmektir. Manifestoda geçen “uyan!” çağrısı, izleyicinin içinde bulunduğu durumu sorgulamasını, doğruyu bulmaya çalışarak farkındalığını arttırmasını ve mutluluğu gerçekten keşfetmesini sağlamayı amaçlar. Bu bağlamda, eser izleyiciyi harekete geçirmeyi ve kendi yaşamlarında anlam aramaya teşvik etmeyi hedefler.

Öğretmen adayları tarafından ortaya konan kavramsal sanat çalışmaları incelendiğinde, kavramsal sanatın amacına uygun olarak, düşünceleri odaklayan ve ağırlıklı olarak toplumsal meselelere dikkat çeken eserlerin yaratıldığı görülmektedir. Bu eserlerin yaratım sürecinde, atıl ayakkabılardan, plastik atıklara, sebzelerden, dijital materyallere kadar çeşitli nesnelere, fikirlerin en uygun ve etkili biçimde ifade edilmesi amacıyla kullanılmıştır. Bu durum, öğretmen adaylarının kavramsal sanatın temel ilkelerini içselleştirdiklerini ve bu sanat türünün amacını anladıklarını göstermektedir. Bu eserler, öğretmen adaylarının sadece sanatsal yeteneklerini değil, aynı zamanda toplumsal konulara duyarlılıklarını ve eleştirel düşünme becerilerini de ortaya koymaktadır.

3.2. Öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarına dair deneyimleri nelerdir?

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarına dair deneyimleri nelerdir?” sorusuyla ifade edilmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesi amacıyla uygulama sonrasında gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri ve eser tanıtım formundan yararlanılmıştır. Bu veri toplama araçlarından elde edilen veriler, öğretmen adaylarının yaşadıkları deneyimler, sürecin keyifli yanları ve karşılaştıkları zorluklar olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular, Tablo 1’de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarının Uygulama Sürecine Dair Deneyimlerini Gösteren Tema-Kod Tablosu

Tema	Kod	f	%
Deneyim	Daha önce kavramsal sanat uygulaması yapmadım	24	%100
	Daha önce kavramsal sanat uygulaması yaptım	-	-
Keyif alma	Uygulama sürecinden keyif aldım	21	%87.4
	Kararsızım	1	%4.3
	Uygulama sürecinden keyif almadım	2	%8.3
Zorluk	Fikir bulma sürecinde zorlandım	13	%54.1
	Uygulama sürecinde zorlandım	8	%33.3

Tablo 1'de yer alan veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamaları konusunda daha önce herhangi bir deneyime sahip olmadıkları ve kavramsal sanatla ilgili herhangi bir uygulama yapmadıkları görülmektedir. Bu kapsamda 24 katılımcının tamamı, daha önce kavramsal sanat uygulaması yapmadıklarını belirtmiştir.

Diğer yandan “keyif alma” teması altında, 21 katılımcının uygulama sürecinden keyif aldığı, 1 katılımcının kararsız kaldığı ve 2 katılımcının ise süreci keyifli bulmadıkları görülmektedir. Bu bulgu, genel olarak öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarını olumlu bir deneyim olarak değerlendirdiklerini göstermektedir.

Bu doğrultuda katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir;

“Çok eğlendik. Yaparken çok keyif aldığım bir çalışma oldu.” (Ö9)

“Çalışmamız için çok zaman harcadık ve keyifli mutlu vakitler geçirdik. Sonucunda güzel bir çalışma ortaya çıktı.” (Ö3)

“Çok güzeldi, çok keyif aldık hocam. Yapım aşaması çok eğlenceliydi.” (Ö2)

“Ben çok hoşlanmadım. Kavramsal sanat bana hitap etmiyor.” (Ö17)

“Zorluk” teması incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun (13) fikir bulma sürecinde, önemli bir kısmının (8) da uygulama sürecinde zorlandıkları görülmektedir. Kavramsal sanat çalışmalarında en önemli aşamanın “fikir” bulma konusu olduğu söylenebilir. Katılımcıların ilk kez kavramsal sanat uygulaması yaptıkları göz önünde bulundurulduğunda, bu sonuç beklendik bir durum olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda, fikir aşamasında zorlandığını ifade eden katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir;

“Düşünme aşaması biraz zordu ama yapmaya geçince... Fikre karar verdikten sonra gerisi kolaydı.” (Ö3)

“İlk çıkış aşaması, düşünme aşaması biraz zordu.” (Ö5)

“Hayatta beni rahatsız eden neyse onu aktarmak istedim. Acaba ne yapsak, ne olsa, ne yapabiliriz, ne yapılmamış diye düşünmek uğraştırdı. Bunu bulmak biraz zordu. Karar verdikten sonra yürütmek kolay oldu. o aşama çok güzel geçti.” (Ö16)

“İçime sinen bir fikir bulamadım, o konuda zorlandım.” (Ö7)

“Farklı, yaratıcı bir şey olsun istedik. Daha çok bu konuda zorlandık.” (Ö2)

Katılımcıların önemli bir kısmı, malzemenin temini ve kullanımı konusunda çeşitli zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, katılımcıların son sınıfa kadar genellikle

resim ağırlıklı eğitim almış olmalarıyla ilgili olduğu söylenebilir. Nitekim, katılımcılar son sınıfa kadar farklı malzemeleri kullanarak tasarım yapma konusunda yeterince uygulama yapmamışlardır. Bunun yanında, planlanan çalışmalarda kullanılacak malzemelerin temini de öğretmen adaylarını oldukça zorladığı anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir;

“Çalışmadan keyif aldım ama malzeme konusunda biraz zorlandım ben. Malzemeleri toplamak, kabağı buraya getirmek... Satıcıyla pazarlık yapmak falan ... O malzeme süreci güzel değildi ama malzemeleri temine ettikten sonra hemen yapıp bitirdik. O açıdan benim için güzeldi.” (Ö11)

“Ara sınıflar yok olmaya başladı günümüzde. Alt ve üst olarak ikiye ayrılmaya başlandı. Beni rahatsız ediyor bu durum zaten. Çalışmada da bunu ele almak istedim. O yüzden fikir aşamasında çok zorlanmadım. Bu fikri ayakkabılarla ortaya koymaya karar verdik. Burjuvayı en iyi parlak topuklu ayakkabının temsile edeceğini düşündük. Onu da yüksek bir yere koyalım diye düşündük. Yaparken baya fikir değiştirdik. Bu süreçte en çok malzeme bulma kısmı zordu.” (Ö21)

“Ayakkabıları bulmak zordu. Çünkü eski ayakkabıları genelde yakıyorlar. Her gittiğimiz yerde çöplerde ayakkabı arıyorduk. Köye çıktık hatta bunun için. Oradaki insanlara sorduk.” (Ö23)

Öğretmen adaylarının ifadelerinden, kavramsal sanat uygulamalarını genel olarak olumlu bir deneyim olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaştıkları da görülmektedir. Bu zorluklar, öğretmen adaylarının sınırlarını zorlayarak sanatsal üretim sürecine farklı bakış açıları geliştirmelerine ve alternatif yollar denemelerine neden olmuştur. Bu durum, gerçekleştirilen bu tür uygulamaların öğretmen adaylarının yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımlar kazanmalarına katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

3.3. Öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarına dair düşünceleri nelerdir?

Araştırmanın üçüncü alt problemi “*Öğretmen adaylarının kavramsal sanat uygulamalarına dair düşünceleri nelerdir?*” sorusuyla ifade edilmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesi için uygulama sonunda gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler kavramsal sanat hakkındaki bilgi düzeyi ve düşünceler olmak üzere iki tema altında incelenmiştir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının kavramsal sanat hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Kavramsal Sanat Hakkındaki Bilgi Düzeylerine İlişkin Dair Tema-Kod Tablosu

Tema	Kod	f	%
Bilgi düzeyi	Bu tür eserleri görüyordum ama onların kavramsal sanat olduğunu bilmiyordum	11	%45.8
	Sadece isim olarak biliyordum	6	%25
	Daha önce hiç duymadım	5	%20.8
	Kavramsal sanatı biliyordum	3	%12.4

Tablo 2’de yer alan veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının kavramsal sanat konusundaki bilgi düzeylerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu kapsamda adayların çoğunluğu (11), “bu tür eserleri görüyordum ama onların kavramsal sanat olduğunu bilmiyordum” ifadesini kullanarak, kavramsal sanat eserlerine aşina olduklarını ancak bu eserlerin kavramsal sanat olarak adlandırıldığını bilmediklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte 6

katılımcı kavramsal sanatı sadece isim olarak bildiğini, 5 katılımcı ise daha önce hiç duymadığını belirtmiştir. Tüm katılımcılar içerisinde kavramsal sanatı bilenlerin sayısı ise 3 olarak kaydedilmiştir. Bu dağılım kavramsal sanatın öğretmen adayları tarafından yeterince bilinmediğini göstermektedir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının çağdaş sanat dersi almış olmaları düşünüldüğünde dikkat çekicidir.

Bu doğrultunda katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir;

“Ben kavramsal sanat eserlerine denk geliyordum, görüyordum falan ama onun kavramsal sanat olabileceğini bilmiyordum.” (Ö18)

“Sosyal medya sayfalarında böyle işlerle karşılaşıyorum. İlgimi çok çekmiyor. Kavram deyince belki de daha teorik bir şey olduğunu düşündüm belki, kavram kelimesinden hareketle.” (Ö17)

“Duymamıştım. İlk defa burada yaptık böyle bir şey.” (Ö7)

“Ben duymuştum kavramsal sanatı. Zaten adından da anlaşılabilir. Bir kavramı başka bir kavramla anlatma sanatı. Genelde böyle şey... basit şekilde anlatılıyor bir kavram. Ama birçok düşünceyi uyandırabiliyor izleyicide.” (Ö3)

Öğretmen adaylarının kavramsal sanat hakkındaki düşüncelerine dair bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Kavramsal Sanata Hakkındaki Düşüncelerine Dair Tema-Kod Tablosu

Tema	Kod	f	%
Düşünceler	Sanata karşı bakış açımı değiştirdi	17	%70.8
	Kendimi daha özgürce ifade etmeme olanak tanıdı	13	%54.1
	Yaraticılığımı artırdı	11	%45.8
	Artık bu tür eserlere daha farklı bir gözle bakıyorum	9	%37.4
	Farklı malzemelerle de çalışabilmek güzel	4	%16.6
	Ufkum açıldı	2	%8.3

Tablo 3’teki veriler incelendiğinde, kavramsal sanat uygulamalarının öğretmen adayları üzerindeki etkilerinin çeşitli ve olumlu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların büyük bir çoğunluğu (17) “sanata karşı bakış açımı değiştirdi” ifadesini kullanarak bu süreçten önemli ölçüde etkilendiğini belirtmiştir. Bununla birlikte 13 katılımcı kendilerini daha özgürce ifade etme imkânı bulduklarını, 11 katılımcı ise yaratıcılıklarının arttığını vurgulamıştır. Bu ifadeler, katılımcıların sanat aracılığıyla kendilerini keşfetme, ifade etme ve yaratıcılıklarını geliştirme sürecinde yaşadıkları dönüşümü göstermektedir. Ayrıca “artık bu tür eserlere daha farklı bir gözle bakıyorum” diyen 9 katılımcı, kavramsal sanata yönelik bakış açılarının değiştiğini belirtirken, “farklı malzemelerle de çalışabilmek güzeldi” diyen 4 kişi, bu süreçte farklı malzemelerle çalışmanın olumlu bir deneyim olduğunu dile getirmiştir. Son olarak, 2 katılımcı “ufkum açıldı” ifadesini kullanarak, kavramsal sanat uygulamalarının kendi ufuklarını genişlettiğini ifade etmiştir. Bu bulgular, kavramsal sanatın öğretmen adaylarının sanata ve yaratıcılığa bakış açısını olumlu yönde etkilediğini ve onların sanatsal ifade özgürlüğünü geliştirdiğini göstermektedir.

Konuyla ilgili katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir;

“Bir çalışmaya kendimizden çok bir şey kattık, bizi yansıtan bir çalışma oldu. Bu açıdan iyi oldu. Benim sanata bakış açım daha da farklı oldu. Yani düşüncelerimizi aktarmak gerçekten

çok güzel. Bu tür çalışmaları eskiden görsem saçma gelebilirdi ama şu an öyle gelmiyor. Çok daha anlamlı geliyor.” (Ö23)

“Sanatın çok güçlü bir şey olduğunu düşünmeye başladım. Zaten başta da söyledim sanatı daha çok sevdim kavramsallarla, bir de bu yaptığımız uygulamayla... Bir şeyi anlatıyor olmak çok güzel. O çok güzel ve güçlü bir şey bence.” (Ö3)

“Ben saygı duymaya başladım. Önceden bu şekilde düşünmüyordum. Ama içine girdikten sonra kavramsal sanatın çok da kolay olmadığını gördüm. O yüzden şu an daha çok saygı duyuyorum.” (Ö1)

“Tanışmadan önce çok sevmiyordum, basit bir şey olarak görüyordum kavramsalı. Hani böyle duvara muz falan yapıyorlar ya o bana falan basit geliyordu. Şu an daha anlamlı geliyor.” (Ö17)

“Ben tablolara bakınca bile altında yatan anlama bakıyorum artık. Ne anlatmak istemiş... Önceden direkt renklere, tasarıma falan odaklanırdım. Şimdi daha çok anlamına odaklanıyorum.” (Ö13)

“Yaptığımız uygulamayla birlikte ufukum açıldı. Yani sanat kavramı gözümde daha da genişledi. Sanatın çok geniş bir şey olduğumu fark ettim.” (Ö24)

“Eskiden bu tür eserlere bakarken çok düşünmüyorduk ama şimdi bakarken altında ne yatabiliyor acaba diyorum.” (Ö19)

“İlk duyduğumdan itibaren bu çalışma beni çok heyecanlandırdı. Anlatmak istediğim bir konuyu çok özgürce anlatabileceğim bir alandı. Elimden gelen en iyi şekilde değerlendirerek yaptığımı düşünüyorum. Bu çalışma benim iyi yönlerimi görmeme vesile oldu. Artık hangi işle uğraşmam gerektiğini iyi biliyorum.” (Ö16)

“Sanatın çok farklı dalları olduğunu bu çalışmamızla daha iyi anladım. Yaratıcılığımıza oldukça etkisi oldu.” (Ö11)

“Bu çalışma bölümümüz adına farkındalık yarattı. Bu farkındalık bizde merak ve heyecan uyandırdı.” (Ö15)

“Alışılmışın dışına çıkmış olduk hocam. Artık sıkılmıştık aynı şeyleri yapmaktan onu fark ettim. Buraya gelip bunları yaptıktan sonra tuval yapmak sıkıcı gelmeye başladı. Hani ona da böyle bir şeyler koyalım onun da üstüne bir malzeme ekleyelim gibi daha farklı düşünmeye başladım.” (Ö7)

“Bir şeyi konuşarak da anlatabilirsin ama onu materyallerle bir şeye dönüştürüp herkese sunmak çok daha etkili bence. Daha dikkat çekici. Sadece boyalarla değil de malzemelerle de bir şeyler çıkabiliyor. Çok daha etkili.” (Ö20)

“Bu uygulamayı sadece bu yıl yapmamız çok eksik bence. İlk yıldan beri bu tür işler yapsaydık şu an çok başka durumda olabilirdik.” (Ö14)

İfadelerinden anlaşıldığı üzere, öğretmen adayları kavramsal sanata karşı olumlu düşüncelere sahiptirler. Katılımcıların çoğu, sanata olan bakış açılarının değiştiğini ve bu sürecin kendileri üzerinde önemli bir etki bıraktığını belirtmektedir. Katılımcı ifadeleri, sanatın derinliklerine inerek anlam arayışlarını artırdıklarını ve sanatın güçlü bir ifade aracı olduğuna dair algılarını değiştirdiklerini göstermektedir. Örneğin, Ö14 kodlu katılımcının “Bu uygulamayı sadece bu yıl yapmamız çok eksik bence. İlk yıldan beri bu tür işler yapsaydık şu an çok başka durumda olabilirdik.” ifadesi bu değişimin bir örneğidir. Ayrıca, kavramsal sanat çalışmalarında malzeme sınırının olmamasının vurgulanması da dikkat çekicidir. Katılımcılar, kavramsal sanatın farklı malzemelerle çalışma fırsatı sunduğunu ve bu deneyimin olumlu bir deneyim olduğunu dile

getirmişlerdir. Bu bulgular, kavramsal sanatın öğretmen adaylarının sanata ve yaratıcılığa bakış açılarını zenginleştirerek, sanatsal pratiklerinde derinlemesine bir dönüşüm sağladığını şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Kavramsal sanat, geleneksel anlayış ve tekniklerin ötesinde sanatçının düşüncelerini ve fikirlerini ifade etme özgürlüğü sağlayan bir alan sunmaktadır. Bu sanat türünde eserin temel odak noktası, estetikten çok sanatçının iletmek istediği mesaj ve bu mesajın izleyiciyle etkileşimi üzerinedir. Bu yaklaşım, sanatın sadece estetik bir nesne değil, aynı zamanda düşünsel bir süreç olduğunu vurgular. İzleyiciyi, sanatın pasif bir tüketicisi olmak yerine, sanat eserinin anlamını keşfetmeye davet eden aktif bir katılımcı haline getirir. Bu bakış açısıyla kavramsal sanat, sanat tarihinde önemli bir konuma sahip olmanın yanı sıra sanat eğitiminde de önemli bir rol oynamaktadır. 21. yüzyılda, sanat eğitimi geleneksel yöntem ve tekniklerin öğretildiği bir eğitim olmaktan çıkarak, pek çok sanat eğitimcisinin de vurguladığı gibi bireylerin estetik duyarlılıklarını, eleştirel düşünme becerilerini ve problem çözme yeteneklerini geliştirmelerine odaklanan bir konumda olmalıdır (Artut, 2013; San, 2010). Bu bağlamda, görsel sanatlar eğitimi veren kurumların (özellikle görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren programların) müfredatları çağın gereksinimlerine göre gözden geçirilmeli; çağdaş sanatın anlaşılmasına katkı sağlayacak uygulamalı çalışmalarla birlikte öğrencilerin okuma, yazma, düşünme ve tartışma becerilerini geliştirecek eğitimlerle yeniden şekillendirilmelidir (Bulut, 2014; Çalkuş, 2019). Çünkü günümüzde sanatın varlık gerekçesi, geleneksel kalıpların ötesinde kavramsal bir üretime dayanmaktadır. Sanatsal üretim, nesnel bir ürün ortaya koymaktan ziyade zihinsel ve kavramsal bir yaratım sürecini ifade eder (Eker & Seylan, 2006). Bu bağlamda bu çalışmada, görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin kavramsal sanata yönelik bakış açıları ve kavramsal sanat uygulamalarıyla ilgili deneyimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın sonuçları, kavramsal sanatın öğretmen adayları üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Uygulama sürecinde yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının kavramsal sanat türünde ilk kez deneme yapmış olmalarına rağmen başarılı ve kavramsal sanat anlayışına uygun denilebilecek eserler ürettikleri görülmüştür. Katılımcıların büyük bir kısmı, bu deneyimin sanata karşı bakış açılarını değiştirdiğini, yaratıcılıklarını artırdığını ve kendilerini daha özgür bir şekilde ifade etmelerine imkân tanıdığını ifade etmiştir. Bu durum, geleneksel sanatta beceriye dayalı eğitimin ötesinde, çağdaş sanatın öğrenci katılımını, ifade özgürlüğünü, empatiyi ve sanatta risk alma yetisini teşvik etmesi açısından önem taşımaktadır. Bu sonuç literatürdeki başka çalışmalarla da benzerlik göstermektedir; Ching (2015), gerçekleştirdiği çalışmada çağdaş sanatın öğretilmesinin öğrencilerin eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerini artırdığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Tanyel Başar ve İnce'nin (2019) kavramsal sanata odaklandığı çalışmalarında, öğrencilerin uygulama öncesinde bilgi eksiklikleri nedeniyle güncel sanat örnekleri ve uygulamalarına mesafeli durdukları vurgulanmış, ancak uygulama sonrasında sanatsal bakış açılarını olumlu yönde değiştirdiği ve kavramsal sanat çalışmalarını anlamlandırmaya ve eserin vermek istediği düşünsel temaya ulaşmaya yönelik çaba gösterdikleri belirtilmiştir. Bu sonuç, çağdaş sanat eğitimi alan öğrencilerin sanat okuryazarlığı gelişimi açısından son derece önemlidir. Günümüzde, sanat okuryazarlığının bireylerin kendi kültürel değerleriyle uluslararası sanat ürünlerini birleştirme, değerlendirme ve ilişkilendirme yeteneği açısından önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Yücetoker, 2014). Bu bağlamda Özer (2018), sanat eğitimi veren kurumlarda sanat okuryazarlığı düzeylerinin artırılması için öğretim müfredatlarında bu konunun daha fazla vurgulanması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu açıdan ele alındığında, öğretmen adaylarının çağdaş sanatı anlamaları ve bu alanda uygulamalar yapmaları, sanata karşı bakış açılarını zenginleştirerek sanatsal pratiklerinde anlamlı bir dönüşüm sağlayabileceği söylenebilir.

Araştırmada öne çıkan bir başka sonuç, öğretmen adaylarının sanatsal üretim süreçlerinde farklı materyallerin kullanımı konusunda zorlanmış olmalarına rağmen, alıştıkları materyallerin dışında farklı malzemelerle çalışmış olmaktan memnun oldukları yönündedir. Bu durum, öğretmen adaylarının yaratıcılıklarına katkı sağlamanın yanı sıra, malzeme çeşitliliği ile sanatsal ifadelerini geliştirmelerine de olanak tanımaktadır. Bu sonuç Tanyel Başar ve İnce'nin (2019) çalışmalarında da ortaya çıkmış olup, farklı malzeme kullanımının yaratıcılık ile olan olumlu etkileşimleri ve yaratıcılığa katkıları uzman ve yetkin kişilerin görüşleriyle desteklenerek vurgulanmıştır. Görsel sanatlar eğitimi alan bireylerin, tasarım süreçlerinde atık malzemeler de dahil her türlü malzemeyi kullanabilme becerisi, hem bireysel üretim süreçlerine katkı sağlamakta hem de öğretmenlik mesleğini icra ederken öğrencilere çevre bilinci kazandırmaları açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, literatürdeki pek çok çalışmada da vurgulanmış ve geri dönüşüm yoluyla nesnelerin yeniden değerlendirilmesi açısından sanatın rolüne dikkat çekilmiştir. (Sağlam & Enginoğlu, 2016; Sağlam, 2019; Varto, 2010; Yeboah vd., 2017). Bu bağlamda, kavramsal sanat uygulamalarında öğrencilerin alışkın oldukları araç ve gereçlerin ötesinde farklı malzemeler kullanmaları, önemli bir deneyim ve öğrenme fırsatı sunmasının yanı sıra, sürdürülebilir bir gelecek açısından da değer taşımaktadır.

Araştırma kapsamında, öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde, çağdaş sanat türleri kapsamında verilen derslerin ve yapılan uygulamaların eğitim hayatlarının daha erken dönemlerinde sunulmasının, sanatsal gelişimlerine önemli katkılar sağlayabileceği pek çok katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Bu ifade, öğretmen adaylarının eğitim süreçleri boyunca genellikle çağdaş sanat uygulamaları gerçekleştirmediklerini, en iyi ihtimalle teorik bir eğitim aldıklarını da işaret etmektedir. Bu durum, pek çok araştırmada da vurguladığı gibi, kavramsal sanat uygulamalarının genellikle dersi veren öğretim elemanının inisiyatifi doğrultusunda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Bulut, 2014; Çalkuş, 2019). Oysa, kavramsal sanat gibi çağdaş sanat hareketlerinin yeterince anlaşılabilirliği ve içselleştirilebilirliği için öğrencilere uygulamalı deneyimler sunulması büyük önem taşımaktadır. Nitekim mevcut resim-iş öğretmenliği müfredatında, çağdaş sanat dersinin sadece teorik bir ders olarak yer alıyor olması, uygulama fırsatlarının sınırlı olmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, sanat eğitimi veren kurumların müfredatlarının güncellenmesi, çağdaş sanatı hem teorik olarak anlamayı hem de pratik olarak deneyimlemeyi mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi önemlidir (Eker & Seylan, 2006; Tanyel Başar & İnce, 2019). Çünkü kavramsal sanat, çağdaş sanat eğitimine özellikle post modern bir perspektiften bakılmasını mümkün kılarak, yenilikçi görüşler ve içerikler sunması bakımından önemlidir (Eker & Seylan, 2006). Bu kapsamda, sanat eğitimi veren kurumların müfredatlarında yapılacak bu tür bir düzenleme, öğrencilerin günümüz sanatını derinlemesine kavrayıp yaratıcı süreçlere katılmalarını mümkün kılabilir.

Sonuç olarak, bu araştırma kavramsal sanatın öğretmen adayları üzerinde olumlu etkiler yarattığını ve sanatsal bakış açılarını önemli ölçüde değiştirdiğini göstermektedir. Araştırmanın bulguları, öğretmen adaylarının çağdaş sanat uygulamalarıyla daha erken yıllarda tanışmasının sanatsal becerilerini ve özgüvenlerini artırabileceğini, aynı zamanda sanatta daha yenilikçi ve özgün yaklaşımlar geliştirmelerine katkıda bulunabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple, sanat eğitimi veren kurumların çağdaş sanat derslerine daha fazla önem vermeleri, mümkün olduğu ölçüde ders sayıları ve sürelerini artırarak bu dersleri uygulamalı çalışmalarla zenginleştirmeleri gereklidir. Ayrıca, sanat eğitimi veren kurumların müzeler ve diğer kültürel kurumlarla iş birliği yaparak, bilgi paylaşımını artırması ve kuramsal bilginin somutlaşmasına katkı sağlaması önemlidir. Bu durum, öğretmen adaylarına çağdaş sanat akımlarını derinlemesine öğrenme fırsatı sunarak, onların sanatsal gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Kavramsal sanatın nitelikli bir şekilde öğretimi noktasında sanat eğitimi veren eğitimcilere de önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda, sanat eğitimcileri kavramsal sanatı öğretim süreçlerine daha fazla dahil etmeli, atölye çalışmalarının sayısını artırmalı ve çeşitli seminerlerle kavramsal sanatın anlaşılmasını teşvik etmelidir. Tüm bu çabalar hem eğitimcilerin hem de öğrencilerin çağdaş

sanatla ilgili daha derin bir anlayış geliştirmelerini sağlayarak, sanatsal üretim süreçlerinde özgün ve yaratıcı düşünme becerilerini pekiştirecektir.

KAYNAKÇA

- Abramović, M. (2024, Temmuz 19). *Marina Abramović, the artist is present, 2009*. <https://www.moma.org/audio/playlist/243/3133>
- Alp, K. (2013). Sanatın temsili ve postmodern sanatta temsil sorunu. *Art-E Sanat Dergisi*, 6(12), 40-61.
- Antmen, A. (2016). *20. Yüzyıl batı sanatından akımlar*. Sel Yayıncılık.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (7. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Bremmer, M., Heijnen, E., & Kersten, S. (2021). Teacher as conceptual artist. *International Journal of Art & Design Education*, 40(1), 82-98.
- Bulut, İ. (2014). 21. yüzyılda yeni teknolojilerin yarattığı sanat anlayışları ve görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumların eğitim programlarındaki yeri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 117-132.
- Bulut, Ş. (2018). Güncel sanatı (kavramsal) anlamaya çalışmak. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 4(1), 69-76.
- Ching, C. L. (2015). Teaching contemporary art in primary schools. *Athens Journal of Humanities & Arts*, 2(2), 95-109.
- Cray, W. D. (2014). Conceptual art, ideas, and ontology. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 72(3), 235-245.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (3. Baskı). (Çev. Ed. S. B. Demir). Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çalkuş, F. (2019). Lisansüstü sanat eğitiminde kavramsal sanat uygulamaları üzerine bir çalışma. *The Journal of Academic Social Science*, 37, 186-197.
- Eker, M., & Seylan, A. (2006). Kavramsal sanat fenomenolojisi ve sanat eğitimine yansımaları: postmodern sanat eğitimine doğru. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 120-126.
- Eş, A. (2022). Yazının görsel imgeye dönüşüm sürecinde sanat. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(12), 21-39. <https://doi.org/10.55004/tykhe.1039153>
- Glesne, C. (2020). *Nitel araştırmaya giriş* (6. Baskı). (Çev. Ed. A. Ersoy, P. Yalçınoğlu). Anı yayıncılık.
- Goldie, P., & Schellekens, E. (2009). *Who's afraid of conceptual art?* Routledge.
- Gombrich, E.H. (2007). *Sanatın öyküsü* (5. Baskı). (E. Erduran, Ö. Erduran, Çev.). Remzi Kitapevi.
- Jorge, P. F. (2023). Joseph Kosuth and ethics as a mediator between meaning and emptiness. *Convergences-Journal of Research and Arts Education*, 16(31), 75-83.
- Koca, B. (2017). Kavramsal sanat. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(2), 97-103. <https://doi.org/10.22252/ijca.370910>

- Kosuth, J. (2024, Temmuz 19). *Joseph Kosuth, one and three chairs*, 1965. <https://www.moma.org/collection/works/81435>
- Lewis, D. (2001). The conceptual art of Berni Searle. *Agenda*, 16(50), 108-117.
- LeWitt, S. (1967). Paragraphs on conceptual art. *Artforum*, 5(10), 79-83.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed. S. Turan). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (2015). *Nitel veri analizi* (Çev. Ed. S. Akbaba, A. Ersoy). Pegem Akademi.
- Ngern, W. P. (2016). Conceptual framework in art education. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*. 53-76.
- Özer, B. (2018). Güzel sanatlar fakültelerindeki öğrencilerin sanat okuryazarlık düzeyleri üzerine bir araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*, 73, 441-450.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (2. Baskı). (Çev. Ed. M. Bütün, S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Sağlam, F. (2019). Atık nesnelerin sanatta ve sanat eğitiminde kullanılmasına yönelik öğretim elemanlarının görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 246-258.
- Sağlam, F., & Enginoğlu, T. (2016). Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(14), 45-58.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitim kuramları* (3. Baskı). Ütopya Yayınevi.
- Tanyel Başar, Ç., & İnce, M. (2019). Kavramsal sanat uygulamalarıyla öğrencilerin sanatsal ifade biçimlerinin geliştirilmesine ilişkin eylem araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 438-469.
- Tarlakazan, E., & Tarlakazan, B. E. (2024). Kavramsal sanat pratiği; “şey” ve düşünce üzerine. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 9(2), 80-89.
- Uçar, M. (2023). Moderninden postmoderne, sanatta estetik deneyimin dönüşümü. *Akademik Sanat*, 20, 141-153.
- Varto, J. (2010). Conceptual waste and sustainability of art education. *Research in Arts and Education*, 3, 37-47.
- Yeboah, R., Asante, E. A., & Opoku-Asare, N. A. (2017). Recycling solid waste materials to develop instructional resources for art education. *International Journal of Education Through Art*, 13(2), 193-215.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2024, 7 Kasım). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları*. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/ıdari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>
- Yücetoker, İ. (2014). Sanat okuryazarlığı ölçeğinin hazırlanması ve geliştirilmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(1), 112-126.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the millennia-long history of art, perhaps the most significant change occurred in the 20th century, led by the Impressionist movement. This artistic revolution saw artists moving away from concerns of representation and discovering new forms of expression and understanding (Gombrich, 2007). One of the most important movements to emerge during this period is "Conceptual Art." Gaining popularity in the 1960s, conceptual art focuses on the idea or concept the artist wishes to convey rather than the physical form (Antmen, 2016; Goldie & Schellekens, 2009; Koca, 2017). The roots of conceptual art can be traced back to Duchamp's "readymade" concept and his work "Fountain" from the 1910s, with its theoretical framework often attributed to minimalist artist Sol LeWitt (Antmen, 2016). LeWitt significantly contributed to defining conceptual art with his 1967 essay "Paragraphs on Conceptual Art." According to him, the idea is the most crucial aspect of a conceptual art piece, and its appearance is of little importance (LeWitt, 1967). Conceptual art, where material and technique are not significant, encourages the viewer to engage in intellectual exploration and thought processes rather than aesthetic or emotional responses (Lewis, 2001). This groundbreaking approach of conceptual art has secured its significant place in art history and continues to be an influential art movement today.

Today, art education is important not only for the teaching of traditional techniques, but also for the development of creativity and for individuals to acquire the ability to think differently (San, 2010; Artut, 2013). Contemporary art movements, particularly conceptual art, enable students to explore ideas and concepts beyond the material boundaries of art (Bremmer, Heijnen, & Kersten, 2021). Through conceptual art education, students can develop their creativity (Tanyel Başar & İnce, 2019). This process changes students' perspectives on contemporary art pieces and contributes to their understanding of these works (Ching, 2015). Additionally, the interdisciplinary nature of conceptual art increases its interaction with different fields and its pedagogical contributions (Bulut, 2014). However, examining the programs of universities in Turkey that train visual arts teachers reveals a predominant focus on traditional forms and techniques, with limited courses suited to contemporary art (Bulut, 2014; Tanyel Başar & İnce, 2019). The updated 2018 Painting-Teaching Undergraduate Program includes only one theoretical course under the name "Contemporary Art," which is mostly approached theoretically, with conceptual art practices occurring more at the instructor's discretion (Bulut, 2014; Çalkuş, 2019).

It is important for art education programs to adapt to the rapidly changing dynamics of today. Delving deeply into contemporary art understandings like conceptual art in art education and incorporating practical applications can foster individuals who question the nature and purpose of art. From this standpoint, this research aims to evaluate the perspectives of arts education students towards conceptual art and determine their experiences with conceptual art practices. Based on this aim, the following questions were sought to be answered:

1. What are the technical and thematic contents of the conceptual art works created by the prospective teachers?
2. What are the experiences of the prospective teachers regarding conceptual art practices?
3. What are the opinions of the prospective teachers about conceptual art practices?

Method

This research was conducted using the phenomenology design, one of the qualitative research methods (Creswell, 2017; Merriam, 2018; Patton, 2018). The reason for choosing the phenomenology design is to deeply examine and thoroughly reveal the experiences and thoughts of prospective arts teachers about conceptual art practices. The study group consists of 24

students, 6 males and 18 females, in their final year of the painting-teaching undergraduate program at a university in Turkey's Western Black Sea Region. The research was carried out during the fall semester of the 2023-2024 academic year. During the six-week application period, data were collected through observations, artwork introduction forms, and semi-structured focus group interviews. These data were analyzed using content analysis.

Results and Discussion

This research aimed to evaluate the perspectives and experiences of art education students towards conceptual art. The results show that conceptual art has had a positive impact on prospective teachers. Participants noted that conceptual art changed their perspectives on art, increased their creativity, and allowed them to express themselves more freely. Additionally, it was found that their views towards conceptual art pieces changed, attributing more meaning to such works. This is significant for the development of art literacy (Yüçetoker, 2014; Özer, 2018). These results align with the studies conducted by Ching (2015) and Tanyel Başar and İnce (2019).

Another notable result of the study is that, although prospective teachers struggled with using different materials in their artistic production processes, they found working with materials outside their usual comfort zone satisfying. This is important for individuals studying visual arts education to be able to use any material in the design process and contribute to their personal production processes. The prospective teachers indicated that contemporary art practices should start earlier in educational processes. The current curriculum's theoretical focus on contemporary art limits practical opportunities. Institutions providing art education should update their curricula in this direction, supporting contemporary art understanding both theoretically and practically (Bulut, 2014; Çalkuş, 2019). In conclusion, conceptual art creates significant changes in the artistic perspectives of prospective teachers and enhances their artistic skills and self-confidence. It is recommended that institutions providing art education place greater emphasis on contemporary art courses and practical work.